

«**Τ**Ο ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ πρόγραμμα της κυβέρνησης έχει ελάχιστες πιθανότητες επιτυχίας και το 1991 θα είναι χρόνος αποτυχίας», σημειώνει ο καθηγητής **Κώστας Σημίτης**, δουλεντής του ΠαΣοΚ και πρώην υπουργός Εθνικής Οικονομίας.

Οι λόγοι της αποτυχίας είναι πολλοί: τα μέτρα που αποφασίστηκαν είναι ανεπαρκή, αλλά ακόμη και αυτά δεν εφαρμόστηκαν ως τώρα, ενώ η κυβέρνηση υπαναχωρεί συνεχώς από τις αρχικές της θέσεις, υποστηρίζει ο κ. Σημίτης. «Μπορεί κανείς να μη συμφωνεί με πολλά από τα μέτρα που περιέχονται στο πρόγραμμα της κυβέρνησης: αλλά, άσχετα από αυτό, πρέπει να σημειώσω ότι δεν υπάρχει συνέχεια», συμπληρώνει ο ίδιος. Ο πρώην υπουργός Εθνικής Οικονομίας δεν βρίσκει καμία δυσκολία για να κατηγορήσει την κυβέρνηση: «Και στο ασφαλιστικό και στην καταπολέμηση της φοροδιαφυγής και στην επέκταση των διορισμών, άλλα λέει και άλλα πράττει». Αλλά και στα άλλα κρίσιμα μεγέθη, όπως είναι το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών με το εξωτερικό, «η κυβέρνηση δεν θα καταφέρει να μειώσει το εξωτερικό έλλειμμα από 5,5 ποσοστιαίες μονάδες του εθνικού προϊόντος σε 3%, το 1993, όπως έχει δεσμευθεί απέναντι στην Κοινότητα».

Ο κ. Σημίτης πιστεύει ότι χρειάζεται «μια γενναία και ξεκάθαρη κριτική της κυβερνητικής οικονομικής πολιτικής», τα βασικά στοιχεία της οποίας πρέπει να είναι τα εξής:

Το πρώτο είναι ότι έχει σχεδιασθεί πρόχειρα αλλά και δεν εφαρμόζεται σωστά, με αποτέλεσμα, καθώς μάλιστα υπάρχει έλλειψη κοινωνικής ευαισθησίας, να υπάρχουν σημαντικές επιπτώσεις στο εισόδημα πολλών κατηγοριών του πληθυσμού. Είναι αλήθεια ότι πολλές ελληνικές οικογένειες έχουν πρόβλημα να αντιμετωπίσουν τις τρέχουσες ανάγκες με τα χρήματα που κερδίζουν. Ποτέ τα τελευταία χρόνια δεν υπήρξε τόσο εκτεταμένη αίσθηση ότι οδηγούμεθα σε μια αδιέξοδο κατάσταση: όχι μόνον στον οικογενειακό προϋπολογισμό, αλλά και στην εθνική οικονομία.

Η δεύτερη διαπίστωση είναι ότι οι στόχοι της οικονομικής πολιτικής δεν είναι ρεαλιστικοί. Ο στόχος του τριετούς προγράμματος να μειωθούν τα δημόσια ελλείμματα κατά 6-8% ως αναλογία στο ΑΕΠ δεν έχει ιστορικό προηγούμενο στην Ελλάδα ή οπουδήποτε αλλού. Ο στόχος αυτός δεν πρόκειται να επιτευχθεί το 1991. Μάλιστα, όλα δείχνουν ότι αντιθέτως τα ελλείμματα, αντί να μειώνονται, αυξάνονται. Αυτό σημαίνει ότι το πρόγραμμα εξυγίανσης θα χάσει οποιαδήποτε αξιοπιστία.

Βασιλικότεροι του βασιλέως

ΣΤΗΝ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ μας προς τον συνομιλητή μας ότι το κυβερνητικό πρόγραμμα καταρτίσθηκε σε συνεργασία με τα όργανα της Κοινότητας και οι όροι επιτυχίας του αποτέλεσαν τη βάση για τη σύμβαση του δανείου, ο κ. Σημίτης απαντά ότι η κυβέρνηση «πήγε απροετοίμαστη» στις συζητήσεις της με τους Κοινοτικούς για το πρόγραμμα εξυγίανσης. «Όταν οι άνθρωποι της κυβέρνησης διαπίστωσαν τις αντιδράσεις της Κοινότητας και προκειμένου να δείξουν ότι είναι ένηθροι υποστηρικτές των κοινοτικών απόψεων, υπερέκρυσαν τις απόψεις των Βρυξελλών και ανέλαβαν υποχρεώσεις δίχως να έχουν αντίληψη τι σημαίνουν όλα αυτά για την Ελλάδα», εξηγεί ο ίδιος.

Ποιο είναι το χαρακτηριστικό σημείο αδυναμίας στη διάρθρωση του προγράμματος κατά την άποψη του κ. Σημίτη; Ένα καλό παράδειγμα είναι αυτό που αφορά τον σχεδιασμό της συναλλαγματικής πολιτικής: «Η κυβέρνηση ακολουθεί λανθασμένη πολιτική ισοτιμίας της δραχμής, γεγονός που επισημάνθηκε και από τους διεθνείς οργανισμούς, με τελευταίο "κρούσμα" την έκθεση του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου». Η συναλλαγματική πολιτική από τις αρχές του 1988 και μετά ήταν η εξής: η απώλεια ανταγωνιστικότητας να αντιμετωμίζεται μόνον κατά ένα μέρος από τη διολίσθηση της δραχμής. Το αποτέλεσμα ήταν η ανατίμηση της δραχμής. Το μέγεθος της ανατίμησης είναι σημαντικό αν ο υπολογισμός γίνει με βάση συγκρίσεως το κόστος εργασίας ανά μονάδα εργασίας, που είναι και ο πιο σωστός δείκτης. Δεν είναι σωστή η απόρριψη από την κυβέρνηση της πολιτικής συναλλαγματικής ισοτιμίας ως μεθόδου ανακήσεως της ανταγωνιστικότητας. Η ελληνική εμπειρία της περιόδου 1985-87 έδειξε, αντιθέτως, ότι το «όπλο» αυτό είναι αποτελεσματικό. Εξάλλου δεν υπάρχει και άλλο δραχυπρόθεσμο μέσο ανακήσεως της ανταγωνιστικότητας. Ας μη λησμονούμε ότι, σύμφωνα με ορισμένες εκτιμήσεις, από το 1987 ως τα σήμερα η απώλεια ανταγωνιστικότητας για την ελληνική οικονομία έφθασε στο 26-27%, γεγονός με πολύ σοβαρές επιπτώσεις στην οικονομία.

Εξάλλου, συμπληρώνει ο ίδιος, η εισοδηματική πολιτική από μόνη της έχει περιορισμένη αποτελεσματικότητα στη χώρα μας, όπως είχα την ευκαιρία να τονίσω βάσει της εμπειρίας μας από την εφαρμογή του σταθεροποιητικού προγράμματος το 1985-87. «Η μεγάλη προσπάθεια θα έπρεπε να έχει γίνει στον τομέα

Μια συζήτηση «έξω από τα δόντια» με τον κ. Κ. Σημίτη

«Η κυβέρνηση έχει ένα κακό πρόγραμμα που δεν εφαρμόζει»

Του
Χ. Α. Παπαδημητρίου

“ Η κυβέρνηση δεν θα καταφέρει να μειώσει το εξωτερικό έλλειμμα από 5,5 ποσοστιαίες μονάδες του εθνικού προϊόντος σε 3%, το 1993, όπως έχει δεσμευθεί απέναντι στην Κοινότητα ”

“ Ακολουθείται, δυστυχώς, μια παλιά πολιτική αντίληψη, η οποία οδηγεί στη χρησιμοποίηση των πόρων με ευκαιριακό τρόπο σε διάφορα έργα ή προς ενίσχυση διαφόρων ομάδων με στόχο τη διεύρυνση της πολιτικής της επιρροής ”

της δημοσιονομικής πολιτικής και στην καταπολέμηση της φοροδιαφυγής - και εκεί ακριβώς δεν έχει γίνει τίποτα», καταλήγει ο κ. Σημίτης.

Χάνουμε το «τρένο»

Η ΑΠΟΤΥΧΙΑ στην εκπλήρωση των στόχων της κυβέρνησης θα κάνει «πολύ δύσκολα τα πράγματα για την εκταμίευση της δεύτερης δόσης του δανείου», καταλήγει ο πρώην υπουργός. Το χειρότερο είναι ότι «η κυβέρνηση δεν μοιάζει να το σκέπτεται αυτό». «Στα κυβερνητικά κλίμακα επικρατεί η άποψη ότι τα θέματα είναι πολιτικά και επομένως, αν πραγματοποιήσουμε αυτά για τα οποία έχουμε δεσμευθεί είτε όχι δεν έχει καμία σημασία, γιατί τελικά θα κριθούν σε πολιτικό επίπεδο. Άποψη που, βεβαίως, δεν ανταποκρίνεται στα πράγματα. Γιατί και η Κοινότητα δεν μπορεί ταυτοχρόνως να δεσμεύεται από κάποιους όρους και να αποδέχεται την μη πραγματοποίησή τους».

Αυτό δεν σημαίνει ότι δεν θα πάρουμε τη δεύτερη δόση, συμπληρώνει ο συνομιλητής μας. «Μπορεί να την πάρουμε, παρ' όλα αυτά, αλλά με πολλές δυσκολίες και με πρόσθετες προϋποθέσεις. Η κυβέρνηση μπαίνει σε έναν φαύλο κύκλο αυξανόμενης υποχωρητικότητας και ανάληψης πρόσθετων υποχρεώσεων απέναντι στα κοινοτικά όργανα και αυτό λόγω της ελλειψούς προετοιμασίας της και της άγνοιάς της για το πώς λειτουργούν οι σχέσεις μεταξύ των χωρών της Κοινότητας».

Αυτό όμως που απασχολεί περισσότερο τον κ. Σημίτη είναι ότι βλέπει να απομακρύνεται συνεχώς και περισσότερο η ευκαιρία να συντονίσουμε το θήμα μας με τις άλλες ευρωπαϊκές χώρες στον δρόμο για την ενοποίηση στον οικονομικό και νομισματικό χώρο. Η παρουσία μας στις διεργασίες της Κοινότητας είναι ελλιπής: «Γιατί πρέπει να μην μπορούμε να κάνουμε σήμερα τίποτα παραπάνω από το να αποδεχόμαστε, για παράδειγμα, την ισπανική πρόταση και να μην έχουμε ελληνική πρόταση ικανή να προωθεί μια συνολική άποψη για τις χώρες του Νότου;», αναρωτιέται. «Όσοι ζουν στις Βρυξέλλες έχουν διαπιστώσει ότι λόγω του κομματισμού που επικρατεί στη δημόσια διοίκηση η

εκπροσώπηση της Ελλάδος έχει υποβαθμισθεί και δεν είναι εκείνη που απαιτούν οι περιστάσεις. Οι Κοινοτικοί δεν ξέρουν τι θέλει η ελληνική κυβέρνηση, η χώρα δεν εκπροσωπείται σε πολλά όργανα, επιτροπές και διαδικασίες κρίσιμες για τα ελληνικά συμφέροντα. Με δυο λόγια, δεν υπάρχει ελληνική άποψη. Και όμως, αν το κεντρικό μας ενδιαφέρον είναι η ένταξη της χώρας στην ΟΝΕ, εκεί θα πρέπει να κατευθύνουμε την πρώτη μας προσπάθεια», υπογραμμίζει.

Οχι στην πορεία δύο ταχυτήτων

ΑΝΕΤΣΙ έχουν τα πράγματα, πόσο πιθανή είναι η προσέγγιση του στόχου, τον οποίο διατείνεται ότι έχει θέσει η κυβέρνηση, για ένταξη μας στις διαδικασίες της δεύτερης φάσης της ΟΝΕ μετά το 1993, τη στιγμή μάλιστα που βρίσκεται σε εξέλιξη η ενδοκοινοτική σύγκρουση για την ταχύτητα με την οποία θα συγκροτηθεί η ΟΝΕ; - ερωτούμε τον συνομιλητή μας.

Στη συζήτηση προετοιμασίας για την Οικονομική και Νομισματική Ένωση της Ευρώπης έχουν διαμορφωθεί, πράγματι, δύο στρατόπεδα, απαντά ο κ. Σημίτης. Το ένα επιδιώκει την ταχύτερη προσέγγιση και το άλλο σκοπεύει στην επιβράδυνση των διαδικασιών. Όμως, αυτοί που προτιμούν την επιβράδυνση δεν έχουν κοινούς στόχους. Η Μεγάλη Βρετανία, για παράδειγμα, θέλει την Ευρωπαϊκή Κοινότητα να μετεξελιχθεί σε μια κατεύθυνση που να διευκολύνει τη διαπλοκή των οικονομικών των χωρών, όχι όμως βάσει μιας ενιαίας κοινοτικής πολιτικής που θα εκφράζεται από το θεσμικό και λειτουργικό πλαίσιο της ΟΝΕ αλλά από τα εθνικά κέντρα λήψεως αποφάσεων των ισχυρότερων κρατών της Κοινότητας.

Η Ελλάδα, όμως, δεν έχει τα ίδια συμφέροντα. Για μας είναι σκόπιμο να ζητήσουμε μεταβατικές περιόδους και να επιδιώκουμε την Ένωση με πιο αργούς ρυθμούς για να υπάρξει χρόνος να αντιμετωπισθούν οι οικονομικές ανισορροπίες, να επιτύχουμε την προσαρμογή της οικονομίας στη διάρκεια της μεταβατικής περιόδου και η συμμετοχή μας στην ΟΝΕ να γίνει χωρίς μεγάλους κινδύνους.

Ποιος είναι ο ορίζοντας και πόσο αργότερο θα είναι οι ρυθμοί προσαρμογής μας; Μήπως καταλήξουμε να μην καταβάλουμε ποτέ την προσπάθεια που απαιτείται; σημειώνουμε.

Πρέπει οπωσδήποτε να φθάσουμε στο ίδιο κεντρικό σημείο με τους εταίρους μας, επιμένει ο κ. Σημίτης. Απαιτείται όμως σοβαρή μελέτη για τους τρόπους που θα το επιτύχουμε ώστε να μην υπάρξουν μεγάλοι κλυδωνισμοί. Η γνώση αυτή λείπει. Δεν υπάρχει συγκεκριμένη αντίληψη από την κοινωνία μας για τους χρονικούς στόχους που οφείλουμε να κινήσουμε. Ακριβέστερα, υπάρχει μια «παράσταση», αυτή της κυβέρνησης, η οποία όμως δεν είναι ρεαλιστική. Οι στόχοι της οικονομικής πολιτικής για τη μείωση του πληθωρισμού και των δημοσίων ελλειμμάτων και την ένταξη της χώρας στην ΟΝΕ δεν πρόκειται σε καμία περίπτωση να επιτευχθούν. Άρα, το σχέδιο της κυβέρνησης για την ΟΝΕ δεν είναι ένα εφικτό σχέδιο.

Πρέπει, ακόμη, να αποφύγουμε οπωσδήποτε την υιοθέτηση μιας πορείας δύο ταχυτήτων. Θα πρέπει να αποφύγουμε τον διαχωρισμό της Ελλάδος από την πλειοψηφία των ευρωπαϊκών χωρών, οι οποίες θα μπορούσαν να ορίσουν άλλους, ταχύτερους ρυθμούς για την ΟΝΕ. Η εμπειρία από την αποδοχή μιας καταστάσεως δύο ταχυτήτων είναι ότι καταλήγει σε μετακύλιση του βάρους της προσαρμογής από τις χώρες που συμμετέχουν στους ταχύτερους ρυθμούς και την πλήρη νομισματική ένωση στις χώρες εκείνες που δεν ακολουθούν τους ρυθμούς αυτούς. Δηλαδή, η Ελλάδα αυτομάτως θα τοποθετηθεί στη θέση ενός θεατή, ενώ θα πρέπει να είμαστε συμπρωταγωνιστές. Πρέπει να καταβάλουμε περισσότερη προσπάθεια και να συνειδητοποιήσουμε ότι δεν υπάρχει άλλος δρόμος.

Μονόδρομος n Ευρώπη

ΑΝ ΟΜΩΣ οι άλλοι αποφασίσουν, παρά ταύτα, ταχύτερους ρυθμούς, ποια πρέπει να είναι η θέση μας;

«Είναι ένα ερώτημα χωρίς απάντηση. Το αποτέλεσμα θα είναι αυτό που ανέφερα προηγουμένως. Θα έχουμε χάσει μια τεράστια δυνατότητα και δεν υπάρχει άλλος τρόπος να την ανακτήσουμε». Μπορεί κάποιος να πιστεύουν ότι, αν μείνουμε πίσω, θα μπορούσαμε να χαράξουμε τον δικό μας δρόμο. Αυτό είναι μία αυταπάτη. Αν μείνουμε πίσω, το όφελος θα είναι ασήμαντο, ενώ οι ζημιές θα είναι ανυπολόγιστες. Και δεν θα αποφύγουμε την επιβολή των ρυθμίσεων που θα αποφασίσουν, μόνοι τους, οι άλλοι. Η συμμόρφωσή μας δεν θα γίνεται ίσως άμεσα, αλλά θα γίνεται οπωσδήποτε εμμέσως. Η ελληνική αγορά είναι ανοικτή και δεν έχει το μέγεθος να στηρίξει μια αυτοδύναμη πολιτική. Με άλλα λόγια, η Ελλάδα είναι υποχρεωμένη από τα πράγματα να διεκδικήσει και να διασφαλίσει τη θέση της μέσα από τα διαμορφούμενα ευρωπαϊκά σχήματα.

Είναι, όμως, η χώρα μας σε θέση να αντεπεξέλθει το σοκ προσαρμογής στην ΟΝΕ; Μήπως η κρίση που διανύουμε οφείλεται και στις δυσκολίες προσαρμογής μας στο κοινοτικό κεκτημένο; - ερωτούμε τον συνομιλητή μας.

Βεβαίως, η κρίση την οποία ζούμε οφείλεται στο γεγονός ότι η χώρα μας ήταν πολύ πιο καθυστερημένη οικονομικά και κοινωνικά σε σχέση με τις άλλες χώρες. Επομένως, η προσαρμογή αυτή παρουσιάζει μεγάλες δυσκολίες. «Δεν έχουμε τους θεσμούς, τα συστήματα και την οικονομική δύναμη να ανταγωνισθούμε αποτελεσματικά. Αλλά πρέπει να προσπαθήσουμε να τα δημιουργήσουμε», καταλήγει ο κ. Σημίτης.

Η προσαρμογή μας δεν θα γίνει, όμως, μόνον μέσω της μείωσης του πληθωρισμού και των ελλειμμάτων. Απαιτείται ανάπτυξη - και στο σημείο αυτό υπάρχουν σήμερα μεγάλα ερωτηματικά για τις δυνατότητες να επιστρέψουμε σε περίοδο ανάκαμψης. Ο κ. Σημίτης αποδέχεται τη δυσκολία αυτή. «Πρέπει να εξετάσουμε προσεκτικά τη διάθεση των λιγιστών πόρων που διαθέτει η χώρα μας και αυτό είναι κάτι που δεν έχει κάνει η σημερινή κυβέρνηση. Ακολουθείται, δυστυχώς, μια παλιά πολιτική αντίληψη, η οποία οδηγεί στη χρησιμοποίηση των πόρων με ευκαιριακό τρόπο σε διάφορα έργα ή προς ενίσχυση διαφόρων ομάδων με στόχο τη διεύρυνση της πολιτικής της επιρροής. Αυτό είναι απαράλη!», υπογραμμίζει, για να προσθέσει ότι, όπως και η ίδια η Κοινότητα παρατηρεί, η Ελλάδα συνεχίζει να ζητεί τη χρηματοδότηση πολύ περισσότερων έργων σε σύγκριση με τις άλλες χώρες, γεγονός που αποδεικνύει ότι δεν έχουμε διαμορφώσει ένα σχέδιο αποτελεσματικής αξιοποίησης των μέσων που διαθέτουμε. Μια πρώτη προτεραιότητα είναι η Παιδεία. Θα έπρεπε στον τομέα αυτόν να αυξάνονται οι δαπάνες με καλύτερη αξιοποίηση. Γιατί αλλιώς δεν θα έχουμε μεθαύριο το ανθρωπινό δυναμικό που θα μας επιτρέψει να αντιμετωπίσουμε τις προκλήσεις των καιρών. Η μόνη ουσιαστική δυνατότητα της χώρας μας είναι να έχει ένα υψηλό επίπεδο μόρφωσης ώστε να μπορούν οι κάτοικοί της να αναπτύσσουν πρωτοβουλίες και να αξιοποιούν τις ευκαιρίες της ευρύτερης αγοράς. Αν δεν κάνουμε ούτε αυτό, θα οδηγήσουμε την κοινωνία μας σε ακόμη μεγαλύτερη καθυστέρηση.